

Östersjöbrief 46

6 juli 2022

Sommarläsning om fiskeripolitiken, artkrisen och lösningarna

Sillen i Östersjön är i kris och tecknen är oroväckande lika de som föregick Östersjötorskens kollaps. Under året har vi skrivit flera [Östersjöbrief](#) för att belysa olika aspekter på fiskeripolitikens och arternas kris som vi nu har samlat till lite sommarläsning.

Sillen - en speciell art

Sillen spelar en helt avgörande roll för Östersjöns ekosystem, där den äter kräftdjur och mindre fiskar och själv är bytesdjur för större fiskar, fåglar och däggdjur. Sillen har också en historisk och kulturell betydelse för kustsamhällen och skärgårdar.

I "[Sillen – ännu en fiskart på väg mot kollaps?](#)", "[Sverige kan flytta ut trålgränsen, men politisk vilja saknas](#)" och "[En sillkollaps kan hota Östersjöns ekosystem](#)" beskriver vi sillen som art och vad som är speciellt för sillen i Östersjön. När torsken har kollapsat och sillen är alltmer hotad riskeras hela Östersjöns

ekosystem samtidigt som det skapar utrymme för andra arter, som spigg, som nu alltmer dominerar Östersjöns skärgårdar och kuster.

Sillen - som kallas strömming norr om Kalmarsund - har minskat med 80 procent sedan 1970-talet. De senaste åren har främst kustfiskare larmat att deras fångster minskar och stora strömmingar saknas, ett tecken som liknar vad som föregick Östersjötorskens kollaps.

Östersjön är en unik miljö och sillen är en av de arter som anpassat sig, bland annat genom lokala populationer. Mer än 90 procent av sillfisket bedrivs av industritrålare som inte tar hänsyn till vare sig de lokala populationerna eller fiskarnas storlek, eftersom allt ska malas ned till fiskmjöl.

I Havsmiljödirektivet och den gemensamma fiskeripolitiken finns mål om god miljöstatus och god ekologisk status. Ett av Sveriges miljökvalitetsmål är "Hav i balans samt levande kust och skärgårdar". Inga av dessa miljömål uppnås, bland annat på grund av "[långsiktigt ohållbart fiske](#)", enligt Naturvårdsverket.

Fokus på fem viktiga åtgärder

BalticWaters2030 fokuserar på fem frågor som är viktiga för att påbörja vägen mot en fiskeripolitik som sätter miljömål och hållbara bestånd i fokus.

Stoppa industritrålningen längs kusterna

BalticWaters2030 beskrev i [Östersjöbrief 31](#) hur trålgränsen skulle kunna flyttas ut för att skydda kustfisket. Riksdagspartierna kom i november 2021 överens om att trålgränsen "[skyndsamt](#)" borde flyttas ut till tolv nautiska mil utanför Sveriges kust. Sedan dess har även [Havs- och vattenmyndigheten \(HaV\)](#) rekommenderat en utflyttad trålgräns.

Därefter kom [beskedet från regeringen](#). Trålgränsen ska flyttas ut, på prov, och i avgränsade försöksområden längs ostkusten inom ramen för ett vetenskapligt projekt.

Regeringens beslut diskuterades på ett [riksdagsseminarium i början av juni](#) där en rad oklarheter påtalades: Förslaget är inte en förvaltningsåtgärd, utan ett forskningsprojekt. Försökstiden, fram till 2027, lär vara för kort tid för att visa vetenskapliga resultat, men för lång tid för att skydda kustfisket och fiskbestånden. Vidare blir det komplicerat att välja rätt försöksområden och det kommer krävas förhandlingar med Finland och Danmark.

BalticWaters2030 slutsats är att regeringen har lagt fram ett urvattnat förslag istället för att vidta nödvändiga kraftfulla förvaltningsåtgärder.

2

Fångsterna ska bli mat i stället för djurfoder

Kustfiskarna får betydligt färre fiskar i sina nät och salterierna får inte tillräckligt med stora strömmingar för att lägga in surströmming. Samtidigt fiskas stora mängder sill och strömming, men bara en bråkdel blir mat för människor. Den totala kvoten för sill och strömming i Östersjön är över 160,000 ton för 2022, och av den svenska fångsten går 90 procent till bland annat laxodlingar, kycklingfabriker och minkfarmar (Källa: Havs- och Vattenmyndigheten), vilket vi skrev mer om i [Östersjöbrief 40](#).

Det storskaliga fisket innebär stora kostnader för samhället och är en miljöbelastning, något vi skrev om i [Östersjöbrief 33](#). Ändå tillåts det fortsätta. Troligen därför att de flesta av oss har uppfattningen att fisken blir mat, och kanske också för att vi har bilden av den småskaliga strömmingsfiskaren framför oss. Ett argument från industrifisket är att efterfrågan på sill och strömming för konsumtion är låg, och att det därför är enklast att sälja fångsten som fiskmjöl. Det är en marknad som betalar väldigt dåligt jämfört med om fisken fileas, eller bereds och säljs som mat till människor.

Strömming från Östersjön är nyttig mat, menar [IVL svenska miljöinstitutet](#) efter att ha analyserat dioxinhalten i fisk från december 2020, och det finns ingen anledning att prioritera foderfisk före humankonsumtion. Livsmedelsverkets rekommendationer är att de flesta kan äta sill och strömming från Östersjön en gång i veckan, undantaget ungdomar, gravida och ammande. Den sammanlagda effekten av flera myndigheters agerande drabbar det småskaliga kustfisket vars fångster går till mat i restauranger eller butiker, samtidigt som det storskaliga industrifisket gynnas. I Finland har politikerna satt ett tydligt mål att dubbla konsumtionen av inhemsk fisk. I Sverige har Jordbruksverket fått ett uppdrag att utreda frågan.

BalticWaters2030 anser att vi är förbi den tid där vi kan tillåta resursslöseri. Fisk ska vara mat för människor, inte fiskas och malas till foder för odlad fisk och mink.

3

Prioritera småskaligt fiske och fritidsfiske

BalticSea2020 visade i [en studie](#) av Öresund hur mycket större värdet är av småskaligt fiske, fisketurism och fritidsfiske jämfört med industrifiske. Marin turism är den största marina näringen i Sverige. Småskaligt fiske med lokal förädling och försäljning som skapar sysselsättning och lokala intäkter är en viktig del av den marina turismen. Det är så riktig sysselsättning baserad på fiske skapas, inte genom ett litet antal industritrålare vars fångster landas i Danmark.

Utöver det självklara att fisk bör bli mat till människor, är det småskaliga fisket definitionsmässigt mer hållbart.

Det finns fortfarande regler som försvårar för lokala initiativ och gynnar det storskaliga fisket. Ett exempel är att fiskerättsinnehavare som driver en restaurang, men som saknar yrkesfiskarlicens, inte får servera fisk som de fångat i de egna vattnen. Att ändra detta och flera andra byråkratiska regler som försvårar lokalt fiske och förädling var ett av de [tillkännagivanden](#) som riksdagen gjorde till regeringen i november 2021.

4

Samarbeta med Östersjöländerna för lägre kvoter

EU:s gemensamma fiskeripolitik (GFP) är komplicerad och sätter yrkesfiskets intäkter i främsta rummet, vilket vi beskriver i [Östersjöbrief 38](#). Men GFP ger också utrymme för regionala initiativ, och Sveriges landsbygdsministrar har inte varit tillräckligt aktiva för att skapa allianser bland Östersjöländerna. En tidigare minister deklarerade efter varje års kvotbeslut att han var nöjd - trots att det var under den period som Östersjötorsken kollapsade.

När sillen nu är hotad är det dags för regeringen och Anna-Caren Säterberg att vara betydligt mer aktiva, och följa upp de förslag som kommer från både Havs- och vattenmyndigheten och Stockholm universitets Östersjöcentrum om att sätta betydligt lägre kvoter för sillen i Östersjön. Vi beskriver den vetenskapliga rekommendationen från Internationella Havsmiljørådet (ICES) och de lägre, mer lämpliga alternativen i [Östersjöbrief 43](#). I korthet bör den stora osäkerheten medföra att kvoterna sätts till 50 procent av maximum sustainable yield (MSY), [vilket förespråkas av bland annat Östersjöcentrum](#).

Det är nu under sommaren och hösten som regeringen bör agera. I slutet av augusti lämnar Kommissionen sitt förslag och i oktober fattar fiskeministrarna beslut om kvoterna för 2023.

5

Förbättra de vetenskapliga underlagen för fiskeripolitiska beslut

Förvaltningen av Östersjöns fiskbestånd involverar stora mängder forskare, byråkrater och politiker, något vi skrev om i [Östersjöbrief 38](#). Kanske är de fler än de som fiskar? Samtidigt har Havs- och vattenmyndigheten kostnader för fiskerikontroll som ligger på 100 miljoner kronor per år, vilket motsvarar nära en åttondel av [landningsvärdet för svenskt fiske](#). Trots alla experter i förvaltningen

ledde systemet, och besluten, fram till Östersjötorskens kollaps.

Ett begrepp som ofta används är "biomassa", vilket är ett mått på den uppskattade sammanlagda vikten på ett fiskbestånd. Det är ett relevant begrepp för industritrålaren där allt ändå ska malas ned till fiskmjöl, men det säger inget om hur fisken mår, växer eller hur väl den förökar sig.

Ska vi undvika en sillkollaps behövs betydligt mer högupplösta kriterier för att bedöma fiskpopulationernas tillstånd. Sillen/strömmingen består av minst ett [10-tal populationer som är genetiskt skilda](#) och har helt olika egenskaper – till exempel leker vissa arter i varma vatten och andra i kalla vatten. Dessa populationer [klumpas ihop i fyra bestånd för hela Östersjön](#), där inga hänsyn tas till arternas olikheter. Fokuseringen på biomassa missar också storleks- och åldersfördelning av fisken, något som är helt avgörande för att bedöma tillståndet. Hur underlaget och förvaltningen skulle kunna förbättras är redan utrett av ICES forskare. Vad som behövs är politiskt tryck. Den svenska regeringen skulle kunna påskynda arbetet genom en skrivelse till ICES och EU Kommissionen där man begär ett utökat vetenskapligt underlag och analys av bestånden inför kommande kvotförhandlingar.

Låter det som att fiskeripolitiken borde förändras? Det tycker vi på BalticWaters2030. I augusti återkommer Östersjöbrieffen med fokus på vad politikerna och partierna vill uppnå kommande år, och hur de faktiskt har agerat i riksdagen fram till i dag.

Vi önskar alla våra läsare trevlig sommar! Vi hörs snart igen!

Nyheter från projekten

På land

[Debattartikel: Recirkulera gödsel i jordbruket - viktigare än någonsin](#)

Längs kusten

[Vikval: Åtgärdsvikar inom projektet Levande vikar är valda!](#)

[Fallstudie inom Levande vikar: Hur påverkar motorbåtar Östersjöns grunda vikar?](#)

I havet

[Provtagning: Följ med på provtagningar inom projektet ReCod](#)

[Utsättning: ReCod sätter ut de första torsklarverna i Östersjön](#)

[Provfiske: Lovande utsikter för torsklarver som sätts ut i Stockholms och Nyköpings skärgård.](#)

Opinion

[Reportage: Det industriella fisket i Östersjön](#)

Vill du stödja vårt arbete?

Du kan [rikta din gåva till ett specifikt projekt](#) genom att märka din insättning med namnet på det demonstrationsprojekt som du brinner för.

PG: 900779-0

Swish: 9007790

BalticWaters 2030

Östersjöbrief publiceras av BalticWaters2030 och skickas till politiker, journalister, opinionsbildare och den intresserade allmänheten.

För ytterligare information besök balticwaters2030.org.